

2. *Маслова В. А.* Когнитивная лингвистика. Мн., 2008.
3. *Попова З. Д., Стернин И. А.* Семантико-когнитивный анализ языка. Воронеж, 2007.
4. *Просвирнина И. С.* Именования продуктов питания и блюд как источник концептуального анализа национального сознания (на материале русской и китайской лингвокультуры). <http://urfu.ru/science/online-conf/russian-conf/vol3/>.
5. *Степанов Ю. С.* Константы. Словарь русской культуры. М., 1997.
6. *Ши Ся* Концепт Китай в русском обыденном языковом сознании: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. М., 2008.
7. *Эми Тан.* Сто тайных чувств. Б.С.Г., 2003.

МОЛАДЗЕВЫ СЛЭНГ ЯК АБ'ЕКТ ВЫВУЧЭННЯ Ў СУЧАСНАЙ ЛІНГВІСТЫЦЫ

М. Овэрчук

У працэсе свайго развіцця, пастаянна змяняючыся, любая культура, любое індустрыяльна-развітае грамадства, у якім прысутнічаюць розныя сацыяльна-дэмаграфічныя групы, мадыфікуе і мову. Адбываюцца значныя змены і ў актыўным слоўніку сучаснай моладзі. Менавіта таму ў апошнія дзесяцігоддзі вучоныя праяўляюць зацікаўленасць да такога лінгвістычнага феномена як *моладзевы слэнг*.

Нягледзячы на вялікую колькасць даследаванняў у галіне жаргоназнаўства, у лінгвістыцы няма адзінства поглядаў на тэрмін *слэнг*. Гэта выклікана не толькі тым, што няма адзінай афіцыйна прынятай дэфініцыі, але і тым, што адны вучоныя ўвогуле не прызнаюць існаванне такой асобнай катэгорыі, як *слэнг* (як вядома, рускі даследчык І. Р. Гальперын разглядаў *слэнг* як сінонім да слова *жаргон*). Услед за І. Р. Гальперыным традыцыйна ў беларускім і рускім мовазнаўстве вучоныя разглядаюць тэрмін *слэнг* у якасці сіноніма да тэрміна *жаргон* і *сацыяльны дыялект*. Прынята лічыць, што і *жаргон*, і *сацыяльны дыялект*, і *слэнг* – гэта перш за ўсё разнавіднасць мовы, якой карыстаюцца прафесіянальныя групы і сацыяльныя праслойкі людзей, аб'яднаных агульнасцю інтарэсаў, звычак, заняткаў, сацыяльнага становішча (А. Г. Барысава-Лукашанец, А. Н. Мазурава, Л. А. Радзіхоўскі і інш.).

Некаторыя даследчыкі разглядаюць *слэнг* як больш шырокае паняцце, у якое ўваходзіць лексіка, што першапачаткова ўзнікла ў асобнай сацыяльнай ці прафесійнай групе, у *жаргоне*, а таму адлюстроўвае светапогляд гэтых сацыяльных груп, але паступова пашыраючы арэал свайго выкарыстання, становіцца нечым іншым, *інтэржаргонам* (В. В. Хімік, С. І. Левікава, Т. А. Золатава, Ю. К. Валошын, В. А. Хамякоў, А. Д. Швейцэр, Н. А. Арлова і інш.).

Нельга забывацца, што на думку А. Н. Калеснічэнка, «*слэнг* – гэта зразумелыя большасці носьбітаў мовы словы, якія маюць больш адкрыты характар у параўнанні з *жаргонам* і *арго*, аднак абмежаваны нефармальнымі зносінамі» [3, с. 3]. Гэтага ж меркавання прытлімліваюцца такія даследчыкі, як А. І. Бяглова, Э. М. Берагоўская, Т. Г. Нікіціна і інш.

Такім чынам, *слэнг* – гэта эмацыйна афарбаваная лексіка гутарковага стылю, якая адрозніваецца ад агульнапрынятай унармаванай лексікі і якой карыстаюцца некаторыя сацыяльныя супольнасці людзей, субкультуры. У сувязі з гэтым даволі часта *слэнг* разглядаюць як прымету, маўленчую асаблівасць цэлых прафесійных супольнасцей і нават пакаленняў. Асноўнымі асаблівасцямі *слэнгу* з’яўляюцца экспрэсіўнасць, метафарычнасць, розныя канатацыі, функцыянаванне пераважна ў вусным маўленні і інш. Пры гэтым варта зазначыць, што не ўся размоўная лексіка з’яўляецца *слэнгам*, у той час, як усе разнавіднасці *слэнгу* з’яўляюцца некадыфікаванымі і адпавядаюць гутарковаму стылю.

Нягледзячы на багацце думак і меркаванняў адносна *слэнгу* (што даволі ярка паказвае актуальнасць вывучэння гэтага пытання), асобнае месца ў рускім мовазнаўстве займае *моладзевы слэнг*. Пытанне *моладзевага слэнгу* ўзнімалі такія расійскія даследчыкі, як В. В. Хімік, С. І. Левікава, Т. Г. Нікіціна, М. А. Грачоў, К. К. Агузарава і інш. Вучоныя звяртаюць увагу на шматлікую колькасць субкультурных адгалінаванняў, адносную адкрытасць субкультурных *слэнгаў*, аднак вызначаюць такую культурна-гістарычную асаблівасць сучаснай эпохі XX – пач. XXI ст., як з’яўленне ў ёй новай сацыяльна-дэмаграфічнай групы, якой не было раней ні ў адной папярэдняй эпосе – моладзі. Гэта не значыць, што ў іншыя стагоддзі не было маладых людзей ва ўзросце адзінаццаці – дваццаці пяці гадоў. Яны, зразумела, былі. Аднак моладзі як сацыяльнай групы, якая б знаходзілася ў прамежкавым стане паміж дзяцінствам і дасросласцю, не было. Такое няпэўнае, прамежкавае становішча маладых людзей, калі дзецьмі яны ўжо быць не хочуць і не могуць, а ў «дарослы свет» іх яшчэ не надта ахвотна пускаюць, прыводзіць, паводле меркавання С. І. Левікавай, да «з’яўлення моладзевых субкультур як сацыяльных прастор, дзе маладыя людзі маюць магчымасць самарэалізавацца і адпрацаваць сацыяльныя ролі» [4, с. 168]. Якраз у гэтых прасторах і выпрацоўваецца адметнае моладзевае маўленне, *моладзевы слэнг*, накіраваны ў першую чаргу на тое, каб «свае» сталі бліжэй, а «чужыя» – далей, які выкарыстоўваецца як прадстаўнікам моладзевых субкультур, так і іншымі, несубкультурнымі маладымі па ўзросце людзьмі, поўнаасцю адлюстроўвае і вербалізуе жыццё яго носьбітаў.

Расійскія лінгвісты В. В. Хімік і С. І. Левікава ў сваіх працах вельмі шмат увагі надаюць *адрозненням моладзевага слэнгу ад іншых*.

Па-першае, у адрозненне ад іншых *слэнгаў і жаргонаў*, напрыклад, прафесійных (урачоў, юрыстаў, бізнесменаў і інш.), сацыяльных (злодзеяў, бяздомных, наркаманаў і інш.), *моладзевы слэнг* вельмі зменлівы, што тлумачыцца не толькі модай і масавай культурай пэўнай эпохі, але і тым фактарам, што адны прадстаўнікі маладога пакалення вырастаюць, робяцца дарослымі людзьмі, а іншыя яшчэ толькі сталі падлеткамі, яшчэ толькі збіраюцца ўнесці свой ўклад у лексічны і фразеалагічны склад *моладзевага слэнгу*.

Па-другое, *моладзевы слэнг* нікому не навязваецца, ён проста існуе як факт. Варта дадаць, што для таго, каб быць прынятым у моладзевую супольнасць, мала быць маладым, трэба яшчэ валодаць неабходнай кадзіроўкай для перадачы інфармацыі – *моладзевым слэнгам*.

Па-трэцяе, *моладзевому слэнгу* характэрны момант гульні, які праяўляецца ў розных аспектах: 1) сацыяльны аспект гульні – самарэалізацыя за кошт «антыпаводзін», маніфестацыя апазіцыйнасці, адмаўленне нормы і стэрэатыпаў (у тым ліку ў маўленні: *алды* замест *бацькі*, *туса* замест *кампанія*, *інфа* замест *інфармацыя*, *паці* замест *канцэрт*, *эвэнт* замест *падзея*, *мерапрыемства* і інш.); 2) рэкрэацыйны аспект гульні – неабходнасць псіхалагічнай разняволенасці, адпачынку, моўнай гульні (*драйв* – весялосць, атмасфера глыбокага расслаблення і адпачынку, ад англ. to drive – ехаць, везці або drive – язда; *лолка* – асоба жаночага полу, якая адрозніваецца ад іншых недарэчнымі паводзінамі, ад англ. LOL (Laughing out loud) – вельмі гучна смяцца; *маздай* нязм., (іран.) – аперацыйная сістэма Windows, ад англ. must die – павінна памерці і інш.); 3) лінгвістычны аспект гульні – выкарыстанне ўсіх магчымасцей вядомай мовы (не толькі роднай!), праверка гэтых лінгвістычных магчымасцей (ад англ. game – *гульня* ўтвораны слэнгізмы: *гамка*, *пагамулька* – камп’ютарная гульня, *гамаць*, *гамацца* – гуляць у камп’ютарныя гульні, *геймер*, *гамер* – чалавек, які часта гуляе ў камп’ютарныя гульні і інш.).

Варта адзначыць, што найбольш насычаная *моладзевым слэнгам* маўленне назіраецца ў жыхароў адміністрацыйных і культурных сталіц краіны. У маўленні маладых людзей з перыферыі канцэнтрацыя слэнгізмаў значна меншая, але сітуацыя можа змяніцца, калі, напрыклад, выпускнік вясковай школы паступіць ва ўніверсітэт і пераедзе ў горад. Гэта напрамую звязана з псіхалагічнай разняволеннасцю, якая больш характэрна для гарадской моладзі, а таксама з жаданнем быць «сваім», актыўна ўдзельнічаць у сацыяльнай і моўнай гульні.

Тым не менш да нядаўняга часу лічылася, што беларускай мове на сучасным этапе існавання не ўласцівыя не толькі сацыяльныя дыялекты (*жаргон хірургаў, бізнес-жаргон, вайсковы жаргон, камп'ютарны слэнг, геймерскі слэнг* і інш.), але і вульгарызмы, лайнавыя словы. Паводле меркавання некаторых беларускіх даследчыкаў, «у беларускай мове экспансіі зніжанай лексікі», якая хлынула ў рускую мову ў канцы 90-ых гадоў, «не назіраецца, бо моладзь, якая найбольш актыўна рэагуе на любыя новыя з'явы, часцей выкарыстоўвае рускую мову. Што да творчай інтэлігенцыі, то яна даволі кансерватыўная (у добрым сэнсе гэтага слова), каб “разбаўляць” літаратурную мову...» [5, с. 66]. Аднак гэта меркаванне не зусім дакладнае, бо наяўнасць фактычнага матэрыялу (асноўнай яго крыніцай з'яўляецца мультымедычны часопіс 34 MULTIMEDIA MAGAZINE) наяўна даказвае, што сёння можна справядліва гаварыць пра фарміраванне вышэйзгаданых разнавіднасцей лексікі ў беларускай мове.

На думку беларускіх даследчыкаў, *беларускі моладзевы слэнг* толькі зараджаецца і на сучасным этапе «не мае выразнай сацыяльна-прафесійнай арыентацыі, ім могуць карыстацца прадстаўнікі рознага сацыяльнага і адукацыйнага статусу, розных прафесій і г. д. Таму можна адзначыць такую асаблівасць слэнгу, як агульнавядомасць і шырокую ўжывальнасць» [2, с. 188]. Маладыя людзі, якія кожны дзень карыстаюцца беларускай мовай (у тым ліку і яе слэнгавымі лексічнымі адзінкамі), часцей за ўсё не існуюць адасоблена, але і не належаць ні да якой моладзевай субкультуры. Для іх сама беларуская мова ўжо самаідэнтыфікацыя. Разам з тым яны востра адчуваюць апазіцыю «свій – чужы», неабходнасць адасобіцца ад іншых падлеткаў, якія ў побытавых зносінах выкарыстоўваюць рускую мову, ад бацькоў, настаўнікаў, выкладчыкаў; жадаюць, каб іх пабачылі, пачулі, а нават і пазайздросцілі ім.

Варта сказаць, што кожны раз, калі чалавек сустракаецца з любым *слэнгам* (у слоўніках, публіцыстычных тэкстах, мастацкай літаратуры, жывым маўленні, падчас інтэрнэт-камунікацыі), ён бачыць перш за ўсё тэкст на роднай мове з ўкрапленнямі слэнгізмаў. *Слэнг* можа ўжывацца толькі на фоне літаратурнай, нейтральнай лексікі.

Такім чынам, *слэнг*, знаходзячыся па-за нормай, якая прынята грамадствам, са сваёй нетрывіяльнай метафарычнасцю і спецыфічнымі лексічнымі асаблівасцямі, адценнямі значэнняў, фразеалогіяй, у поўнай ступені вядомай толькі непасрэдным носьбітам мовы, якія актыўна выкарыстоўваюць слэнгізмы ў сваім вусным і пісьмовым маўленні і падчас інтэрнэт-камунікацыі, усё ж такі займае сваю нішу ў розных мовах. А таму сам факт існавання *беларускага моладзевага слэнгу* ў

грамадска-культурным дыскурсе яскрава сведчыць пра развіццё беларускай мовы, а таксама пра тое, што ёй даволі актыўна карыстаюцца маладыя людзі.

Літаратура

1. 34 MULTIMEDIA MAGAZINE / Интернет-адрес: <http://34mag.net//>.
2. *Бойка В.* Структура і семантыка тэксту. Слэнгавая лексіка ў беларускамоўным інтэрнэт-дыскурсе // Актуальныя праблемы мовазнаўства і лінгвадыдактыкі: матэрыялы Рэсп. навук. канф. да 70-годдзя з дня нарадж. праф. Г. М. Малажай. Брэст, 2008. С. 188–190.
3. *Колесниченко А. Н.* Сленг в английском и русском языках: структурно семантический, этимологический, функциональный и стилистический аспекты: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Ростов-на-Дону, 2008.
4. *Левикова С. И.* Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации бытия // Бытие и язык): сб. ст., Новосибирск, 2004. С. 167–173 / Интернет-адрес: <http://www.philology.ru/linguistics2/levikova-04.htm//>.
5. *Ровдо И. С.* О некоторых проявлениях национальной специфики языка. // Язык и социум: Материалы VI Междунар. науч. конф., 3–4 декабря 2004 г., Минск: В 2 ч. Ч. 1 / Редкол.: Л. Н. Чумак (отв. ред.). Мн., 2004.
6. *Химик В. В.* Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен. СПб., 2000.

ЭМБЛЕМАТЫЧНЫЯ САТЫРЫЧНЫЯ ВЕРШЫ Ў ТВОРЧАСЦІ СІМЯОНА ПОЛАЦКАГА І ЎАНАНІМНЫМ ЗБОРНІКУ “БАНКЕТ”

І. Р. Прычынец

Эмблематыка займае значнае месца ў мастацкай культуры еўрапейскага барока. Яна адпавядае галоўным асаблівасцям і тэндэнцыям гэтага стылю, прынцыпам барочнага метафарызму. Эмблема – бачная метафара, у якой слова і вобраз уступаюць у складанае ўзаемадзеянне. Эмблематычная паэзія, галоўным чынам, захоўвала ў памяці рэлігійныя ісціны, маральныя правілы. У эпоху барока эмблематыка пачала інтэнсіўна развівацца. У славянскіх краінах яна была звязаная з ростам нацыянальных культур і адпавядала мастацкім патрабаванням розных сацыяльных слаёў.

На тэрыторыях Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай з канца XVI ст. эмблематычная паэзія шырока распаўсюдзілася ў езуіцкіх калегіях. Аўтары засцерагалі ад парушэнняў рэлігійна-маральных прынцыпаў, асуджалі заганы духавенства, гордасць, раскошу, п’янства і інш. У асяроддзі езуітаў пачынаюць ствараюцца творы з новымі для таго часу сатырычнымі рысамі. У тэматычных адносінах сатыра вельмі багатая, бо раскрывае сапраўднае аблічча і няправедных суддзяў, і феадалаў, якія па сваім жаданні адбіраюць сялянскія землі, і маральную распушча-